№ 33 (229) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen. na 1/2 hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 33 (229) Hod III. Wilnia. 23 krasawika 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

22 krasawika.

Zachodni teatr.

Na polach bitw — miejscowyje operacii piachoty. Pry Betiun worahi pamykalisia pierajści cieraz kanał Labasse, ale byli adbity ahniom. Na poŭnačy ad Alber my ŭziali ŭ pałon 88 anhličan, u tym 2 aficeraŭ, i zdabyli 22 minamioty i niekalki kulemiotaŭ. Artyleryjskaja bitwa trywała tolki na niekatorych adrezkach. Pry Altkirch my ŭ razwiedcy ŭziali pałonnych.

BERLIN (W.T.B.). U amerykanskaj armii uzrastaje čysło prypadkaŭ samachwotnaha kaleciwa. Z zabranych amerykanskich dakumentaŭ widać, što ŭ adnym bataljonie na 3 dni było 6 hetkich prypadkaŭ «nieŭważliwaści» pry čystcy arużża.

ROTTERDAM (W.T.B). U 11 anhlickim hieneralnym štabie s pryčyny apošnich nieŭdač zrobleny wialikije pieramieny. Hieneraly Wigem i Mori wyzwany z Anhlii i atrymajuć nowyje naznačeńni na front.

PARYŽ. Niemcy robiać pierehrupiroŭku swaich dywizij. Jany ściahiwajuć ciapier ciažkuju artyleryju i robiać zapas amunicii.

Abstrel Paryža trywaje dalej. Adna bomba prabiła strechu i dwa etažy ŭ fabrycy, dzie rabili bronzowyje fihury.

PARYŽ. Čysło achwiar dalnabojnaj harmaty dachodziać 354 asob, u tym liku 118 zabitych. U 1871 hadu ŭ časi 22-dzionnaha abstrełu naličeno 474 achwiary, ŭ tym liku 105 zabitych.

PARYŽ. S pryčyny niewialikich zapasaŭ miasa kožyn miesiac adzin tydzień budzie zusim biez miasa. 5 dzion u miesiac pazwoleno užywać koninu.

LUGANO. Italjanskije hazety ŭ wadzin hołas kažuć, što bitwa u Flandryi pryniasie razwiazku mirawoj wajny. Meta niemcaŭ — zništažeńnie anhlickaj armii. Pytańnie tolki čy anhlickije wojski i wializarnaja padmoha z Ameryki paśpiejuć u swoj čas. Baraćba jdzie nie na žyćcio, a na śmierć. Wajennaja rada ŭ Wersali składajecca ciapier s francuskaha predstaŭnika hienerała Belen — maršałka i čłenaŭ: anhlickaha hienerała — Sekwil West, italjanskaha—Robilas i amerykanskaha — Blis.

LONDON (Reŭter). Palicija zabrała ŭčora ŭsio arużže i amuniciju ŭ składach arużža ŭ Dublinie. Heta-ž zrobleno i ŭ inšych miescoch Irlandzii.

LONDON (Reŭter). Bolšaja časć utračenaha abšaru ustuplena dabrawolna s pryčyny stratehičnaha adstupleńnia, a nie zdabyta niemcami.

LONDON (Reŭter). U Belfaści irlandzki nacyonalist Dewlin pierad tysiačami ludziej zajawiŭ, što treba ŭsiemi sposabami barocca proci prawiadzieńnia ŭ žyćcio zakona ab wajennaj służbie.

PARYŽ (Reŭter). Italjanskije ministry Orlando i Bjanki pryjechali siudy z Rymu.

NJU-JORK (Hawas). Ad 15 maja ładziacca pačtowyje znosiny praz pawietre miž Nju-Jorkam i Wašyngtonam.

LUGANO. Na zasiedańni italjanskaha parlamentu minister-prezydent Orlando zajawiŭ, što piśmo aŭstryjackaha imperatara — heta adna z-pamiž sprob wyzwać niezhodliwaść u centralnych dzieržaŭ i wykarystać zamiešańnie miž imi s pryčyny čutak ab spadziewanym miry.

WAŠYNGTON, Hienerał Kraŭden u swaim raporci predłahaje mobilizawać usich mužčyn ad 17 da 50 hadoŭ.

KIJEŬ. Ministerstwa ukrainskaj narodnaj respubliki asyhnawało 50 miljonaŭ na demobilizaciju Čornamorskaha flotu.

ŠTOKHOLM. U Finlandzii čyrwonaja hwardzija zabiła swajho wajennaha ministra Hapolajnena, karajučy hetak za ciažkije straty ŭ jaje pad jaho —kamandaj. Zabity pracawaŭ pierad wajnoj, jak rabotnik u tartaku.

KONSTANTYNOPOL (Ag. Mili) U wakolicach Erywani armianskije bandy wyrezali 5.000 musulman. Druhije zdaleli adkupicca ad śmierci tolki za wialikije hrošy. U samaj Erywani zabity 100 i ranieny 50 musulman, kramy musulmanskije zrabowany i mečet arryjnowan. Škody ličać na 100 miljonaŭ rubloŭ.

KIJEŬ. Radawy dwor Turhieniewa ŭ Tulskaj hubernii zniščen sielanami. Zništoženy; biblioteka, historyčnyje dakumenty i nieapublikowanaja karespandencija hetaha piśmiennika.

WARŠAWA. Polskaja dzieržaŭnaja rada, sazyŭ katoraj byŭ naznačen na 3 maja, adkrywajecca 6.

Wilnia, 23 krasawika 1918 h.

Naša budučyna ciapieraka zaležyć ad dwuch warunkaŭ: ad našych ułasnych sił i ad chodu palityčnych zdareńniaŭ u Europie.

Jasna, što pieršy warunak zaležyć ad nas samych, — ad taho, čy naš narod u hety niezwyčajna ważny histaryčny moment wykaže zdolnaść uziać u swaje ruki ŭsiu ŭłaść na swajej ziamli. U hetym kirunku ŭ miežach nowaj niamieckaj okupacii, dzie palityčnaje pałažeńnie dało biełarusam mahčymaść orhanizawacca, zroblеno ŭžo mnoha: ciapier my bačym začatak pieršaj biełaruskaj hasudarstwienaj ułaści, — i to ŭłaści biazspornaj zakonnaj i *pryznanaj usim nasialeńniem Biełarusi*, nia hledziačy na toje, što niekatoryje hrupy, nia wyzwaliŭšyjesia jašče ad bolšewickich nastrajeńniaŭ, nie zhadžajucca z apawieščenaj hetaj ułaściu nieza[…] Biełarusi. I budawańnie biełaruskaj dzieržaŭnaści tamaka ŭžo jdzie, rabota pad kiraŭnictwam Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki i Narodnaha Sekretaryatu razwiwajecca, jak śled, žbirajučy lepšyje i nacyonalna świadomyje siły našaha narodu. Hetaha nia mohuć nie paćwiardzić nawat našy najhoršyje worahi: heta robicca adkryta, publična, heta widać kožnamu.

Zatoje mnoha sumlewańnia i niedawierčywaści spatykajemo my nawat i u niekatorych našych biełarusaŭ s pryčyny druhoha warunku prawiadzieńnia ŭ žyćcio našaha palityčnaha ideału. I heta nia dziwa: bo ab tym, jak ułožacca palityčnyje adnosiny ŭ uschodniaj Europie, my zusim nia možem jašče sudzić. Wiedajem tolki adno: Centralnyje dzieržawy tady zhodziacca pryznać našu niezaležnaść, kali heta budzie zhodliwo z ich ułasnymi interesami. Ale z hetaha jašče zusim nie wynikaje, što nam ciapieraka treba złažyć ruki dy spakojna ždać, što ab nas i našym kraju pastanowiać u Berlinie. Naadwarot: ciapier-to my i pawinny napružyć usie swaje tworčyje siły, pawinny najbolš jarka wyjawić swaju zdolnaść da samabytnaha žyćcia, bo i ŭ Berlinie, i ŭsiudy z biełarusami buduć ličycca tolki tady, jak my budziem stanawić *widočnuju realnuju siłu.*

My ŭžo mieli dobruju nawuku ad rasiejskich bolšewikoŭ. Kali Ukraina abjawiła siabie niezaležnaj respublikaj, bolšewicki ŭrad byŭ prymušen pryznać jaje, bo Ukraina mieła realnuju siłu dziela zaščyty swajej dzieržaŭnaści — nacyonalnuju armiju, jakaja ciapier s padmohnaj Niamieččyny i Aŭstryi ačyščaje swaju ziamlu ad bolšewickich band. Biełarusy pačali orhanizawać swaje nacyonalnaje wojska lišnie pozna: hetu orhanizaciju prypyniła demobilizacija; i woś my na swajej skury spaznali, jak wyhladaje samaaznačeńnie biełaruskaha narodu, kali jaho nielha padtrymać štykami...

Pry ciapierašnim palityčnym pałažeńni biełarusy pakul-što nie majuć mahčymaści stwaryć militarnaj siły. Zatoje my pawinny rabić toje, što možna: orhanizawać swaju hasudarstwienuju mašynu, złučać na hetym hrunci ŭsie žywyje, čynnyje elementy i asabliwy nacisk rabić na kulturna-nacyonalnuju rabotu.

My ličym swajej pawinnaściu asobna zatrymacca nad sprawaj kulturna-nacyonalnaj raboty — nie zatym, kab tłumačyć wahu jaje naahuł, bo heta kožnamu jasna, ale zatym, kab pakazać značeńnie jaje s palityčnaha pahladu. Dahetul usie hasudarstwiennyje ustanowy ŭ Biełarusi, ŭsie urady, škoły i t. p. mieli čysta rasiejski charakter: usiudy panawała maskoŭščyna, — a heta prydawało i ŭsiamu kraju maskoŭski charakter. I niawola Biełarusi wyjaŭlałasia nia tolki ŭ padčynieńni maskoŭskim carom, nia tolki u prynaležnaści da rasiejskaj dzieržawy, ale i ŭ tym, što maskoŭščyna lišnie hłyboka ŭjełasia wa ŭsio našaje žyćcio. «Ustaŭnaja Hramata» Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki z 25 marca s. h. kaže, što apawieščeńniem niezaležnaści Biełarusi «skidajecca *apošniaje jarmo dzieržaŭnaj zaležnaści*». Ale, papraŭdzi, jarmo hetaje — nie apošniaje: jašče i dahetul my bačym naśledki *kulturnaj zaležnaści* ad maskaloŭ, tej zaležnaści, jakaja wyhnała zusiul našu rodnuju mowu, spyniła razwićcie našaje nacyonalnaje kultury i prymusiła nas karmicca tym, što twaryli maskali, a čaściu palaki. Bolej taho: ŭsie našy tworčyje siły išli na służbu čužyncam i pamahali im u ich kulturnaj pracy, jakaja na našaj ziamli kirawałasia da poŭnaha zništažeńnia biełaruskaha narodu. I woś, kali my haworym ab poŭnym wyzwaleńni našaje Baćkaŭščyny ad čužackaha panawańnia, kali naša ładženaja dzieržaŭnaść maje być papraŭdzi *biełaruskaj*, dyk jana pawinna być zbudowana na biełaruskim nacyonalnym fundamenci, i pieršym kamniem hetaha fundamentu pawinna być *biełaruskaja kulturna-nacyonalnaja rabota.*

Udača siomaj wajennaj pazyki dała nam mir na Uschodzi.

Mir na Zachodzi pawinna dać nam „wosmaja",—padpisywajsia!

Ważnaja sprawa.

Nastupiŭ moment, kali hramadzianstwo pawinno ŭziacca za sprawu, jakaja dla našaha kraju maje niezwyčajna wialikuju wahu. Heta —sprawa pawarotu da rodnych miejsc usich tych, kaho adstupaŭšaje pierad niemcami rasiejskaje wojska paŭtrecia hodu tamu nazad wyhnało z našaha kraju ŭ Rasieju.

Da rodnych miejsc.. My nie kažem nawat „da rodnych chat", bo ad tych chat pierewažna i śledu nie astałosia. Čaść ich spalena ŭ časi wajennych operacij, a čaho nie čapiła wajna, toje zniščyŭ čas, abo ruka błahoha susieda. I kali nastaŭ moment pawarotu našych uciekačoŭ, dyk pierš za ŭsio uznimajecca pytańnie: što znojduć jany doma, jak zdalejuć tut ustroicca na starych pažaryščach?

Jasna, što pawarot uciekačoŭ i adbudowa ich spalenych chat pawinna adbycca na košt tych, chto gwałtam adarwaŭ ich ad rodnych zahonaŭ. I my dumajem, što na Rasieju pawinien być zrobien nacisk, kab jana spoŭniła swaje staryje abiecanki ab poŭnym zabaspiečeńni uciekačoŭ nia tolki na čas wajny, ale i paśla jaje.

Ale hetaha mała. Wiesna ŭžo pryjšła, pačynajucca raboty ŭ poli. Chto nie papadzie u swoj čas na swaju haspadarku, dla taho sioletni haspadarski hod prapaŭ. Značyć, taja massa ŭciekačoŭ, jakaja ciapier znachodzicca ŭ Rasiei, abo ŭ uschodniaj Biełarusi, astaniecca niezabaspiečenaj materyalna ažno da druhoj wiasny. I pad toj čas, jak našy chlebaroby pawinny budUć sioleta pryzapasić chleba na čuć nie udwoja wialikšuju družynu, ruk da pracy budzie lišnie mała.

Sprawa hetaja — takaja ważnaja, što — my dumajem — i okupacyjnyje ŭłaści pawinny źwiarnuć na jaje uwahu i surjosna zaniacca jeju, bo hramadzianstwa ŭ miežach staroj okupacii pazbaŭleno mahčymaści zrabić, što treba. Samo saboj razumiejecca, što orhanizacija pawarotu uciekačoŭ pawinna być prawiedziena pry najbolš čynnym učaści hramadzkich sił, ale biez hasudarstwienaj padmohi, biez šyrokich kompetencij i wialikich kredytaŭ tut ničoha zrabić nielha.

My dumajem, što dziela pawarotu uciekačoŭ pawinna być utworena asobnaja ustanowa, katoraja mieła-by patrebnuju kompetenciju i katoraja zwiazałasia by z biełaruskimi kamitetami i orhanizacijami uciekačoŭ jak u miežach staroj okupacii, tak i ŭ nowaj i ŭ Rasiei. Raboty jej budzie strašeńnie mnoha, a sprawa heta — skažem jašče raz— wymahaje wielmi šybkaj razwiazki, kab naš kraj nie byŭ prymušen uziać na siabie cižar prakarmleńnia wializarnaj massy biazdomnaha narodu.

H. B.

„Dziennik Wileński“ „Минская Мысль“

My nikoli nie spadziewalisia prychilnaści da nas «Dzien. Wil.» bo ŭsielakaja prychilnaść wynikaje z dobraj achwoty zrazumieć niejkuju sprawu, abo niečyje stanowišče, — a hetaha hazeta hrupy wilenskich palakoŭ nikoli nie wyjaŭlała. *Kali-b tutejšyje palaki papraŭdzi mieli wysokuju kulturu* dyk jany by wyjawili jaje, zanimajučy prychilnaje stanowišče ŭ adnosinach da narodaŭ, katoryje budziacca ciapier da samabytnaha žyćcia i s katorymi jany razam žyli hetak doŭha. O, tady dawoli skora byli-by zabyty staryje žalby, i nie adnu sporku možna byłoby paluboŭna razwiazać. Ale polskaje stanowišče ŭ adnosinach da biełarusaŭ litwinoŭ, ukraincaŭ i zapraŭdy šalonaje žadańnie za ŭsielakuju canu zniščyć ideju niezaležnaha bytu hetych ciažka pakryŭdženych dolaj narodaŭ i prawiadzieńnie hetaj idei ŭ žyćcio jarka pakazywajeć, jakoha sortu henaja słaŭlenaja ŭ Biełarusi, Litwie, Padlašy i Wałyni polskaja „kultura». Nia treba dadawać, što pry hetym polskaje imia šmat hublaje z aŭreoli, jakoj jaho pryazdobili muki i prašledawańni.

Adznačywajem tut nowy zusim nie hramadzki, niełojalny, brydki fakt nakidańnia hazetaj „Dz. Wil." tutejšamu polskamu hramadzianstwu *stanowišča mienskich maskaloŭ* u sprawie apawieščeńnia ŭ Miensku Biełaruskim niezaležnaści Biełarusi. Heta — niačutaja reč nawat u historyi polskaj pressy ŭ Biełarusi, wielmi wypraktykawanaj u baraćbie „per fas et nefas" z usielakimi «separatyzmami" na „akrainach». Jadyny kluč dziela zrazumieńnia hetkaj polskaj taktyki stanowić henaja biezmiežowaja nienawiść palakaŭ da ŭsich, chto maje śmiełaść dabiwacca dla siabie ŭ hety moment niezaležnaści. Kab dajści swajho, kab niedapuścić da spaŭnieńnia našych ideałaŭ, palaki ličać dobrym usie sposaby baraćby aby tolki jany byli karysny.

«I stalisia pryjacielami ŭ heny dzień Herod i Piłat, bo raniej byli sabie worahami». „Dziennik Wilenski, toj samy, katory nieraz abwieščaŭ, što z Uschodu tolki atruta ŭliwajecca ŭ polskuju dušu, što Wialikaruś — heta adwiečny i najwialikšy worah Polšču i t. d., — jon siahnuŭ ciapier pa arhumenty z wialikaruskaha arsenału ŭ Miensku, pa aružže, kab čym chutčej pawalić na ziamlu paŭstajučuju da žyćcia Biełaruś. Siahońnia mienskije maskali peŭnie ažno ruki paciraJuć z radaści, što znajšli ŭ patrebny moment hetkaha sajuźnika, katory može padtrymać niamocnaje ŭžo stanowišče ich. I pisaki typu Sałaniewičaŭ, Kawalukoŭ i inš., tolki z radykalnymi naklejkami, mohuć ciapier z ščyraha serca kryknuć: «Да здравствуетъ польская Вильна!" Zapraŭdy, jany i p. Obst — heta ciapier „невеличка, но чесна кумпанія"....

Ciažka wieryć, dy heta — fakt! Zabyty wiešańnie bolšewikami na drewach ruk i noh zabiwanych imi polskich panoŭ, gwałtawańnie žanok,ździek nad starymi i dziaćmi..' Zabyto i jak-bytcym darowano ŭsio. Wystupleńnie mienskich maskaloŭ proci biełarusaŭ — heta ŭ wačach pisakaŭ z „Dz. Wil.» raŭnaznačno adkupleńniu, pakucie. Ab čeławieku, katory ni za jakuju canu nia choče čuć ab niezaležnaści Biełarusi, palaki jašče nie sumlewajucca: jon jašče nie pahib, z jaho može być niejkaja karyść.

«Dziennik Wileński» — predstaŭnik zachodniaj kultury, krynicy katoraj da Rymu, hazeta katalickaja i ŭmiarkawana-konserwatyŭnaja, a pobač z im — «Минская мысль»! što ž predstaŭlaje hetaja apošniaja? „Минская Мысль» — heta orhan i najbolš ŭschodni, bo z ducha uschodnich tyranaŭ, i typowa wialikaruski, i bizancijski da špiku kaściej — adnym słowam, poŭnaja praciŭnaść polskamu ducha i kultury. Nima słoŭ: piekna dabranaja para! I rezultaty hetkaha złučeńnia pawinny być niesamawityje...

Padobny fakt z hetkaj taktyki „Dz. Wil.» možem prypomnić s kanca letašniaha hodu, kali orhan hrupy wilenskich palakoŭ nadrukawaŭ niejak staćciu pad zahałoŭkam „Erzberger», dawoli chwalebnuju dla henaha dziejača centru, a wielmi skora paśla taho pieredrukawaŭ z rezka warožaj da centru „Deutsche Tageszeitung" wielmi jadawituju staćciu proci tak niedaŭna chwalonaha deputata. Čamu heta? Z jakoj pryčyny hetak skora miłaść u hnieŭ źmieniłasia? — Bo Erzberger wystupiŭ na zaščytu niezaležnaści Litwy, i hetaha dla katalickaha „Dzien. Wil.» było dawoli. Dyk i ciapierašniaje kamanstwo «Dz. Wil.» z mienskimi maskalami—heta nie abasobleny fakt, a dalejšaje pradoŭžeńnie polskaju, palityki ŭ Biełarusi. Tam, u mienskich maskaloŭ i bolšewikoŭ, možna budzie znajści bahata «arhumentaŭ» dziela baraćby i z biełarusami, i z litwinami, i z ukraincami.... A polski arsenał z hetaha pahladu ŭžo blizka wyčerpaŭsia....

Woś, dzie treba šukać bałamuctwa, brachni, šarlatanstwa...

Prychodzić na dumku pieśnia baby žabrački s-pad kaścioła:

...Król Herod z Piłatem, kat z okrutnym katem....

M. Ł.

Biełaruś

na etnohrafičnaj karcie praf. Schäfer'a.

Nidaŭna wyjšła ŭ Berlinie ŭ šostym wydańni etnohrafičnaja karta Europy praf. Dietrich'a Schäfer'a.

Witajučy wychad u świet hetaj wielmi patrebnaj ciapier pracy, katoraja šmat kamu u Zachodniaj Europie dašć mahčymaść zrabić niespadziewanyje adkryćci, my ličym kaniečnie patrebnym adznačyć abmyłki praf. Schäfer'a, zroblenyje im pry prawiadzieńni hrafičnych hranic biełaruskaha narodu.

Woś-že wypuščenaja im karta asabliwa prychilna da ukraincaŭ, pakazwajučy ich asiełaść ažno pad Biełastokam, prawodziačy hranicu ažno da Narewa i pryrezywajučy im Bieławiežskuju puščču. Wiedama, što adpawiedna da hetaj ščodraści praf. S. dla ukaincaŭ wielmi zwužajucca paludzienyje miežy Biełarusi. Z uschodniaj biełaruskaj hranicaj — jašče horš: uschodniuju Mahiloŭščynu i čaść Witebščyny z Wieližam addaje jon wialikarusam, choć nawat biezstaronnyje rasiejcy pryznajuć, što na pamienionych ziemiach razam s čašciu Smalenščyny panuje biełaruskaja mowa. Hetak i Wialikarusi praf. S. daje cenny dar s čysta biełaruskich abšaraŭ. Na zachodniuju hranicu Biełarusi na karcie pr. S. my, naahuł, mahli-by prystać, ale ćwiorda pratestujem proci dałučeńnia biełaruskaj Ašmiany da etnohrafičnaj Litwy. Nawat sami litwiny — prynamsi bolš paśledawacielnyje — nie siahajuć pa Ašmianu (hl. «Lietuvos Žemlapis su etnografios siena», wyd. «Lietuvos Ukininko»). Hetak sama nie čutno nieśta ciapier litoŭskich pratestaŭ, choćby akademickich, s pryčyny prawiedzienaj hranicy z Rasiejej hetak blizka na ŭschod ad Wilni...

Treba, adnak, adznačyć, što Wilniu z wakolicami, a takže Hrodniu i Biełastok praf. S. pakidaje biełarusam.

Jahor Monwid.

Piśmy da jaje.

(Hladzi «Homan» № 32).

Ty bačyš, musić, roznicu miž Twajmi piśmami i maimi. U Twaich kipić bujna žyćcio, fakty, ruch, a ŭ mianie samyje ŭnutrenyje pierežywańni... Nie dziwota! Ja, začynieny miž četyrma ścienami turmy, maju tolki adny ŭnutrennyje pierežywańni; što dziejecca za turemnymi ścienami— nia wiedaju. Wiestki dachodziać redka — i toje, što wiedaju ab žyćci, wiedaju tolki ad Ciabie. I woś dziela hetaha Ty dla mianie jak symwoł woli, radaści, žyćcia...

Časta mnie pačynaje zdawacca, što inšaha žyćcia nima. Turma, tolki turma! Turma była, jość i budzie!... I woś wiestka ad Ciabie z woli, nawat samaja dumka ab Tabie prypaminajuć, što heta, što jość, hetaja ciapieryščyna, heta— tolki časowaja śmierć, a tam — było i znoŭ budzie žyćcio!!

Najsaładziejšaja! Całuju Ciabie z usich sił

Twoj až da mahiły

Janka.

VIII.

Łukiški, 10 lipnia.

Darahaja Małanka!

Atkazu Twajho ja jašče nie atrymaŭ, dy nia hniewajusia. Spahadaju Tabie. Wiehaju, što Ty nie tak achwoča pisać piśmy, jak ja, bo ŭ Ciabie šmat jość spraŭ, katoryje adciahiwajuć ad pisańnia.

Nie dastajučy ad Ciabie doŭha piśma, ja pieračytywaju pa niekalki razoŭ staryje— i heta dla mianie pryjemnaść. Dy ŭžo adno toje, ab čym Ty ŭspamianuła ŭ apošnim piśmie, što ŭ kožny wiečar, jak tolki zastanieššia adna, dumaješ tolki aba mnie, heta daje mnie wialikuju ŭciechu i zusim supakoiwaje.

Daliboh, turma nie takaja strašnaja reč, jak mnie kaliś zdawałosia. Woś žywu sabie i ničoha! A tut jašče adna radaść! Jość nadzieja, što mianie chutka wypuściać pad załoh na wolu! Śledawaciel nie adpuściŭ, dy ciapier usio zaležyć ad prokurora, a prokuror abiecaŭsia. Chto wiedaje, mo' ŭžo skora pabačymsia! Ja z hetaj pryčyny tak rad, što siahońnia nie mahu ŭžo bolš pisać.

Całuju Ciabie horača

Twoj Janka.

IX.

Łukiški, 17 lipnia.

Maja Małanka!

Što-ža heta značyć, što ja dahetul nie atrymaŭ ad Ciabie piśma? Dyk-žež heta prajšło ŭžo bolej za 2 tydni! Kali nia choćeš pisać, dyk čamu-ž nie napišeš adrazu ščyra ŭsiu praŭdu: što choćeš rastacca sa mnoj. Ty-ž dobra wiedaješ, što ja zaŭsiody lubiŭ ščyraść i nienawidziŭ nijakaha ašukanstwa. Kali ja Tabie nadajeŭ užo, dyk što-ž zrabić! Napišy: woś tak i tak. Tolki nia muč mianie swaim maŭčańniem! Ja wiedaju: gwałtam miłym nia budzieš. Što-ž rabić! Chaj budzie, što maje być, tolki, kab wiedać praŭdu! Nie mahu bolej pisać. Usio wa mnie dryžyć. Kožyn nerw, jak mocna naciahnutaja, hatowaja kožnuju časinu łopnuć, struna.

Ja dumaju, što Ty daŭžej nia budzieš užo maŭčać. Tak ci siak — napišeš. Čekaju z nieciarpliwaściu Twajho piśma.

Twoj Janka.

X.

Łukiški, 24 lipnia.

Darahaja Małanka!

Narešci ja dačekaŭsia! Narešci Ty zrabiła łasku i adkazała! Dy asabliwaja reč. Nia tolki ŭžo pačali pawialičywacca odstupy miž adnym i druhim Twaim piśmom, a samy ton pisiem pieremianiŭsia. Ciapier, jak pierehlanuŭ usie Twaje piśmy, dyk zaŭwažyŭ heta.

Ty pišeš, što dziela taho adrezała pałowu pisulki, što była na joj sfotografawaŭšysia sa swajej pryjacielkaj. Čamu-ž Ty adrezała? Mnie štości nie nadta, wybačaj, wierycca. Kab heta była praŭda, Ty by nie adrezała pałowu pisulki.

Kali zachočeš mianie supakoić, to znojdzieš ab čym pisać. Nia budzieš užo kazać, što nie maješ temy. Apošniaje Twajo piśmo zbudziło ŭ majej dušy hetulki niespakojstwa — i Ty sama chiba bačyš, kali zachočeš pračytać usio da apoš-

Etnohrafičnyje karty naahuł ciapier wielmi patrebny dla ŭsich. Zadača twarcoŭ hetkich kart — nialohkaja. I ŭ karcie praf. S., apračа dobrych staron, jość i błahije, katorych trebało-b pazbycca. Budziem spadziewacca, što ŭ nowym wydańni swajej karty praf. S. pakaže Biełaruś u jaje praŭdziwych etnohrafičnych miežach.

Z.

U Wilni i wakolicach.

× **«Złośliwyje plotki».** Pad hetkim zahałoŭkam «Wilnaer Ztg» piše:

«U apošnim časi pačali chadzić čutki, bytcym niamiecki ŭrad manicca zawiaści wajennuju pawinnaść dla žycharoŭ zaniatych ziamiel. S pryčyny taho, što nima takoj durnoj čutki, jakaja nie znajšłaby wiery ŭ dawierčywych ludziej, — treba asabliwa adznačyć, što ŭsie urady, jakije mahli-by mieć adnosiny da hetkaha kroku, hetaj sprawaj zusim nie zanimalisia i što šyreńnie hetkich cutak — ničoha inšaha, jak samyje złośliwyje plotki».

× **Biełaruskaja wystaŭka ŭ Wilni.** Sioleta ŭ paławinie maju maje być u Wilni wystaŭka starych biełaruskich kulturnych pamiatnikaŭ Wilni i Miensku pad zahadam «Zeitung der 10 Armee» pry učašci biełaruskich wučonych i specyalistaŭ. Na joj buduć wystaŭleny cikawyje zbory etnohrafična-historyčnyje, miž inšym adziny ŭ świecie zbor rukapisnych, drewarytnych i štychowych antyminsaŭ №№ 180. Čuwać, što ŭžo s Słucka i inšych bakoŭ jeduć eksponaty na wystaŭku.

× **Tanny abutak.** Majsterni wilenskich damoŭ pracy wypuścili tanny abutak: čerawiki z dreŭlanaj padošwaj i pałatnianym abo inšym wiercham. Skład ich znachodzicca ŭ byŭšym pamiaščeńni firmy Zinhera, pobač z wystaŭkaj damoŭ pracy.

× **Padziaka.** Nas prosiać nadrukawać:

T-wo apieki nad dziećmi „Zołak“ zasyłaje serdečnuju padziaku N. N. za 100 marak, atrymanych z Hrodzienskaj huberni.

Sekretar: S. s Kisialoŭ Korff.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejšaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celsij:

	najwyš.	najniž.
18—19	+ 18,5°	+ 6,0°
19—20	+ 19,5°	+ 10.3°
20—21	+ 19,1°	+ 10.2°
21—22	+ 21.5°	+ 7.1°

Z USIAHO KRAJU

U Oršy.

Orša žywie ahulnym z Rasiejej «socyalistyčnym» žyćciom. Pa staromu heta cichoje pawietowaje miesta z adnym kraŭcom, katory abšywaŭ niekali usiu tutejšuju intelihenciju, a ciapier nieščaście!—siadzić biez raboty, pierabiwajučysia pieralicoŭkami, čakajučy pakul jaki —niebudź kamisar nie daść dla pierarobki na „modny“ frenč sałdackuju šynelu. Pa staromu publika chodzić halicca i stryhčysia ŭ «higijeničnuju parykmacherskuju», ŭ jakoj haspadar u zašmalcawanaj, s pradziertymi łokciami, marynarcy zawichajecca s paryžskim šykam kala klijenta i nižka kłaniajecca dastajučy za rabotu poŭ rubla. Pa daŭniejšamu pryježdžajuć sielanie na rynak, dzie ŭ wolnyje časiny pania Štenberčycha i pania Fejha zyjšoŭšysia — «na neŭtralnaj zoni», na chodziščach pamiž swaich kramaŭ horača abhawarywajuć pytańni ŭnutrenaj palityki ŭsich aršanšych žycharaŭ i nawat čynoŭniki «исполкома совдепа» *) takije samyje jak daŭniej byli čynoŭniki pawietowaj palicyi. Choć hety narod srohi naahuł, «u Oršy jašče horšy». Može i nia horšy čymsia daŭniej spraŭniki, ale nadta mnoha ich. Usio kamisary, kamisary, kamisary... Tut i justycii, tut i palicyi i unutrennych spraŭ i ziemlarobstwa i adukacyi. I ŭsie strašna srohije: arešty da 3 miesiacaŭ i štrafy da 3 tysiačaŭ rub. syplucca ŭ ich jak z rukawa. I hłaŭnaje, što zachoplenyje „socyalistyčnym“ tworstwam «kamisary» nie žartujuć z areštami i štrafami i sadziać i ździrajuć biez ŭsiakich žartaŭ. Apošnije zahady kamisaraŭ takije: nie pradawać bolš 2-ch funtaŭ adnej asobie pataki i malasa — štraf 3000 r.; abawiazkowa zapisywać u kuplenuju ŭ kamisara za 78 kop. damowuju knihu ŭsich kwatarantaŭ „nia wyłučajučy rodu i wieku“—štraf 3000 r.; addawać kwatery ŭ najmo tolki dastaŭšy pazwaleńnie kwaternaj kamisii — štraf 3000 r. — adnym słowam, kamu śmiešna, a aršanam hore.

Prajezdny.

(„Беларускі Шлях“).

Z Mienskaha zyćcia.

U Miensk pryjechaŭ S. Mikałajčuk, b. staršynia Kijeŭskaj Biełaruskaj Rady, jakuju razahnali bolšewickije kamandziry Remnioŭ i Murawjow. S. Mikołajčuka na st. Nowazybkaŭ balšewiki aryštawali i tolki dziela taho, što balšewiki sami adtul uciakli, jaho nie rastrelali.

(„Бел. Шлях“).

*) Spanniajučaha kamitetu deputataŭ balšewickich rad.

Z Mienskaha žyćcia.

Pačtowa-Telehrafnyje čynoŭniki 6-ha addziełu pierawozki počty na žaleznych darohach, ewakuirowanaha u 1915 r. z načalnikam addziełu Bieleŭskim u Aroł. — pierabirajucca ciapier taksama tudy. Wyjedžajuć u Aroł i čynoŭniki st. Miensk. pačtowych addziełaŭ abiedźwoch ž. daroh, a tak sama st. Pałačan, Krywičoŭ i inš., spadziajučysia papaści ŭ Arle na počtu, ci na jakuju inšuju słužbu.

Arendaroŭ ziamielnych wučastkaŭ p. Wańkowiča pawiedamili, što kali ŭ chutkim časie ni zapłaciać, zaciahnuŭšajsia praz čas wajny, arendy, to kantrakty ich buduć skasowany.

Ceny na kwatery pačynajuć spadać; čuć na pałowu heta nia dziwa: z Miensku šmat wyježdžaje jak byŭšych tutejšych čynoŭnikaŭ, tak i zapisaŭšychsia na raboty u Niamieččynu; trymajucca tolki i rukami, i zubami, ablizywajučysia na likwidaciju, rasiejskije ziemhusary.

(„Бел. Шлях“).

Ab Biełarusach i biełaruskaj mowie.

U Miensku na kursach biełarusaznaŭstwa praf. doktar Masonius, čytajučy tam historyju biełaruskaje mowy dawodzić, što biełarusy samy čysty koreń miž uschodnimi sławianami, što palaki i maskoŭcy adnaho pachodžeńnia i što maskoŭskaja mowa stała roznicca ad polskaje pad upływam mowy biełaruskaje.

Usio heta pawažany p. prafesar abasnawaŭ jak filolohičnymi dowadami, tak i aŭtorytetam wučonych.

Cikaŭna, što i dola polskaha i rasiejskaha hasudarstwa adnalkowaja. Kaliś razwalilasia Polšča, ciapier razwaliwajecca Rasieja.

Dla nas biełarusaŭ asabliwa cikaŭna toje, što našy adwiečnyje niepryjacieli palaki i maskoŭcy —blizkije swajaki miž saboj.

Niezaležnaja Kurlandzija.

18 krasawjka a 4 hadz. paabiedzi ŭ Mitawie było adkryto zasiedańnie krajowaj rady Kurlandzii. Načalnik Upraŭleńnia addaŭ u ruki maršałka rady adkaz niamieckaha impieratara na rezoluciju rady z 8 marca. U swaim adkazie impieratar pamiž inšym piše:

„My pryznajem hercogstwa Kurlandziju za wolnuju i niezaležnuju dzieržawu i hatowy ad imi Niamieččyny zrabić s Kurlandzijej umowy, zabaspiečywajučyje ciesnuju wajennuju i ekonomičnuju źwiaź miž abiedźwymi staronkami. Našamu kancleru zahadali my pryhatawacca da hetych umoŭ“.

Krajowaja rada wybrała kamisiju s 7 asob pad maršałkoŭstwam barona Radena dziela wypracawańnia konstytucii.

RYHA. Tut pačała wychadzić druhaja niamieckaja hazeta «Die Baltische Ztg“. Prahrama jaje — dabiwacca zjednańnia ŭsich Bałtyckich ziamiel i za zhodliwaje žyćcio ŭsich tamtejšych nacyonalnaściej.

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN. Dyplomatyčnyje znosiny z Rasiejej wiernieny. Hraf Mirbach, niamiecki pasoł u Rasiei, wyjechaŭ u Maskwu. Za rajčaha pasolstwa naznačen tajny rajčy Rycler, katory maje dobryje znosiny z bolšewikami.

Rasiejski pasoł u Berlinie, Joffe, pryjechaŭ užo na miejsco słužby.

BERLIN. (W.T.B). Finlandzkije uradowyje wojski zaniali Abo i ŭziali ŭ pałon byŭšyje tamaka rasiejskije wojski. Čyrwonaja hwardzija zrabiła tam škody na mnoha miljonaŭ; miž inšym, jana zniščyła ŭ porci 13 sudzien. Uwieś pałudzienny uschod Finlandzii ačyščen ad čyrwonaj hwardzii,

Niamieckije wojski złučylisia z wojskam hien. Mannerhejma·

CHARBIN (W.T.B). Bolšewiki pasłali kitajskamu ŭradu ultimatam, trebujučy wydačy kazackaha aficera Siemionowa i abiazbrojeńnia jaho wojska. Kitajcy admowilisia spoŭnić heta.

Pawodłuh peŭnych wiestak, bolšewiki źbirajuć swaje wojski pad Władywastokam.

Ukraina.

Biełaruskaja hazeta ŭ Kijewie.

„Беларускае слова“ — biełaruskaja hazeta ŭ Kijewie, wydajecca

---

niaj straničkі, što ja mučajusia, jak jašče nikoli. Supakoj maju dušu, abo, kali heta n i e m a h č y m a, napišy ŭ s i u praŭdu. Spadziajusia, što budzieš hetulki učciwaj i nia budzieš mianie ašukiwać...

Twoj Janka.

XI.

Łukiški, 31 lipnia.

Darahaja Małanka!

Woś pryšoŭ čećwier, i ja ničoha nie atrymaŭ. Nia hledziačy na maje haračyje prośby, Ty ničoha mnie nie atkazała. Jak heta razumieć, sam užo nia wiedaju. Nie mahu pisać mnoha, bo jak pisać, ab čym pisać, kali Ty nia chočeš adkazywać. Ničoha nie razumieju! Chočecca bić haławoj ab ścienku. Ach, kab-že heta možna choć na adzin dzień wyrwacca s turmy, palacieć da Ciabie, pabačyć, što Ty robiš, jak žywieš, razhawarywacca s Taboj ab usim!

Heta nie mahčyma. Mušu, jak kaliś moj wierabiej, bicca ŭ majej kletcy ab ścieny i čekać zmiławańnia Twajho...

Twoj Janka.

XII.

Łukiški, 7 žniŭnia.

Darahaja maja!

Pišy bo zwarjacieju. Chcć adno słowo, chacia adno jadynaje słowo! Kali nie sama, to paprasi kahości, kab napisaŭ-by ab Tabie štokolečy. Choć adno słowo! Siahońnia adnačasna z hetym piśmom wysyłaju pisulku i da hetaj pani, ŭ katoraj Ty žywieš. Pytaŭsia, što s Taboju. Spadziewajusia, što može choć jana adkaže.

Može Ty chworaja? Što s Taboju!?

Całuju Ciabie
Twoj Janka.

XIII.

Łukiški, 14 žniŭnia.

Małanka!

Darahaja maja! Što-ž heta?! Hdzie Ty? Čamu nia pišeš?!

Ja siahońnia pišu i ŭ adresowaje biuro, pytajučysia Twajho adresu. Dumaju, što može Ty wyjechała abo zdaryłosia s Taboju jakojeś nieščaście...

Całuju Ciabie
Twoj Janka.

XIV.

Łukiški, 21 žniŭnia.

Darahaja Małanka!

Śpiašu padzialica s Taboj radasnaj nawinoj. Prokuror, zdajecca, puścić mianie pad załoh na wolu. Nawat n i e z d a j e c c a, a prawie n a p e ŭ n a. Žywu, jak ašaleŭšy. Nie mahu znajści sabie miejsca. Nie mahu ničoha rabić. Čekaju tolki toj chwiliny, kali wyjdu na swabodu. Hladžu praz majo wakno. Heta rabić zabaroniena. Naprociŭ na padworku turemščyk u budcy na starožy. Jon kryčyć, jak pabačyć. Ale ja rablu heta aściarožna. Uzlezaju na usłončyk, prytulajusia da ścienki i hladžu z boku... Praz majo wakno widać kawałaček jakohaś zawułka. Nia wiedaju, jak jon nazywajecca, nie pamiataju nawat, ci ja byŭ tam kalekoličy, bo nia wiedaju, jak jon wyhladaje z nizu. Dalej widać niekalki starych dreŭlanych domikaŭ; dalej aharody... Prachodžych mała. Ad času da času šmyhnieć jakajaś figura, katoruju baču tolki ad pałowy, bo płot zakrywaje nohi... Twaru nie raspaznać...

Woś i ja može za paru dzion budu mieć prawa chadzić tak sama, jak i inšyje, prajścisia pa hetamu zawułačku, katory baču praz majo wakonce, pajści dalej, za aharody, i nawat jašče dalej — usiudy, kudy zachaču... Jakaja radaść!..

Budu na woli! Zdajecca, na ludziej budu hladzieć inače, wokam wolnaha čeławieka! Uwieś świet, zdajecca, pawinien ucieśycca, što ja narešci na woli! Na kožny kamień majho rodna miesta budu hladzieć inšym, čymsi raniej, wokam, i šaptać jamu: ja ŭžo na woli! Strałoj prylaču da Ciabie i znoŭ siadziem, jak kaliś, na bierahu mora, i budzieš słuchać majej strašnaj apowieści ab žyćci niawolnaha čeławieka u turmie, zdalok ad Ciabie...

(*Kanec budzie*).

„Biełaruskaj orhanizacijej na Ukrainie“ pačała wychodzić s 1-ha krasawika.

Ŭ № 1 jość staćcia praf. Downar-Zapolskaha, hramaty i pastanowy Sekretaryatu Biełaruskaje Narodnaje Respubliki i h. p.

(„Бел. Шлях“).

Z usîaho świetu.

BERLIN (W.T.B.). 21.IV. P. Adolf Joffe padaŭ siahońnia ŭ ministerstwie zahraničnych spraŭ swaje zawiereńni, što jon predstaŭnik rasiejskaj socyalistyčnaj federacyjnaj respubliki.

BERLIN (W.T.B.). 20.IV. Da siahońniašniaha dnia padpiska na wosmuju wajennuju pazyku dała 14.550 miljonaŭ marak. Heta wializarnaja ŭdača,—najwialikšaja finansowaja ŭdača za ŭwieś čas wajny. Na pieršuju pazyku padpiska dała 4.480 miljonaŭ, na druhuju — 9.106 mil., na trejciuju —12.160 mil., na čaćwiortuju—10.768 mil., na piatuju —10.699 mil., na šostuju—13.122 mil., na siomuju—12.628 mil., na wosmuju — 14.550 miljonaŭ. Razam — 87.510 miljonaŭ marak, abo 70% usich wajennych wydatkaŭ.

BERLIN. Pry reorhanizacii padatkowaj systemy jość prajekt zawiaści ŭ Niamieččynie manapoliju na harełku.

LONDON. «Daily Mail» apawieščaje ab abjaŭleńni wajennaha pałažeńnia ŭ Irlandzii.

DUBLIN (Reŭter). Supolnaja konferencija irlandzkich nacyonalistaŭ, sinfejneraŭ, rabotnikaŭ i duchawienstwa wypuściła manifest proci wajennaj pawinnaści. S pamiž 30 biskupaŭ padpisalisia na im 27. Probaščy buduć brać ad swaich parachwijan prysiahu praciwicca wajennaj słužbie. Hazeta «Iriche Times“, prychilnaja da Anhlii, molić urad zdawolicca irlandzkimi dabrawolcami.

TEŁEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

19.IV. Zachodni teatr:

Na poli wyrw u Flandryi — niewialikije pieredawyje styčki. Silnyje šturmy proci Witčeta adkinuty s samymi ciažkimi stratami. Miž Bajjel i Labasse — silny ahoń artyleryi. Na paŭnočnym zachodzi ad Betjun'a naša piachota zdabyła niekalki harmat. Pry Festiber i Žiwenši bitwa išła s pieramiennaj udačaj. My ŭziali bolš za 600 pałonnych.

Paśla silnaha ahnia apošnich dzion pačalisia ŭčora hustymi massami francuskije šturmy miž Morizel i Morej. U wostrych bitwach worahi adkinuty s krywawymi stratami. Silny ahoń artyleryi trywaŭ tut i ŭ načy.

Uschod.

UKRAINA. U Taŭrydzkaj huberni my zaniali Čaplinku i Melitopol.

Makiedonski teatr:

U zawaroci Černaj my ŭziali ŭ pałon niekalki italjancaŭ i serbaŭ.

21.IV. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha i *niamieckaha Naślednika*: U čase razwiedak z abodwych bakoŭ niewialikije bitwy piachoty. Pry Labasse, Lens, Alber i i miž Awr i Uaz — žywiejšy ahoń artyleryi.

Front v. Galwica i *Albrechta Wiurtemberskaha*: Miž Maasam i Mozelem my atakawali amerykancaŭ pry Leš Pre i ŭwarwalisia u hłyb warožych pazycij da 2 kil. Zrujnawaŭšy warožyje budoŭli, my ŭ načy wiarnulisia nazad. Uziaty ŭ pałon 183 amerykancy, ŭ tym liku 5 aficeraŭ i zdabyty 25 kulemiotaŭ. Pry Merwil uziaty 25 kulemiotaŭ. Pry Merwil uziały ŭ pałon francuzy.

Rotmistr bar. v. Richthofen dajšoŭ 79 i 80-aj pabied.

Uschod.

UKRAINA. Złamaŭšy adpor la Perekopu i Kartkasanie, našy wojski adkryli sabie darohu u Krym.

20.IV. Zachodni teatr.

Na paloch bitw—tolki razwiedki piachoty. Pry Witčeci i Bajjel — silny ahoń. Mož Skarp i Sommaj, a takže pry Morrej u dzień krapčeła čynnaść artyleryi. U Wogiezach pry razwiedkach my ŭziali pałonnych.

Kala wajny.

BERLIN (W.T.B.) 20.IV. Siahońnia skončyŭsia miesiac ad pačatku našaha nastupleńnia na zachodnim fronci. Worahi razbity ŭ radzi bitw, utracili 117.000 pałonnych, 1550 harmat i nialičnaje čysło kulemiotaŭ, jašče nie zrachawanaje. U našy ruki papali bolš za 200 pancyrnych samachodaŭ. Paśpiešna adstupajučy, worahi pakinuli nam wializarnyje zapasy amunicii, spažyŭnych praduktaŭ i adzieży. Worahi adkinuty na fronci bolš za 100 kil. šyrokim. Da 5 krasawika, pawodłuh uradowych wiestak, adny tolki anhličanie stracili bolš za 500,000 duš. Ciažkije straty byli i u portugalcaŭ. Asabliwa ciažkije straty francuzaŭ, katoryje šalonymi kantratakami pawinny byli ŭsiudy wykručywacca s krytyčnaha pałažeńnia. Worahi byli prymušeny wywiažci swaje wojski z Italii i damahacca nawat pomačy ad italjancaŭ. Za adzin miesiac worahi utracili ŭwieś zdabyty ŭ poŭhadawoj batalii na Sommie abšar i dźwie treciny abšaru, zdabytaha ŭ krywawaj batalii u Flandryi. Apryč taho, my zdabyli šyroki pojas ziamli, jakaja dahetul nie spaznała strašenstw hetaj wajny. Najważniejšyje žaleznadarožnyje punkty ŭ paŭnočnaj Francii: Amjen, Dulan, S.-Pol i Hazebruk znachodziacca pad biezupynnym niamieckim ahniom i niamohuć dalej słužyć swajmu naznačeńniu.

BERN. Anhlickije hazety drukujuć «aŭtorytetnuju wiestku», kažučy miž inšym:

„My iznoŭ staim pierad stanoŭčym kryzisam».

«Daily News“ piše:

«Było-by lohkamysnaściu piarečyć mahčymaści katastrofy, raŭnujučy da katoraj usie inšyje nieščaścia ŭ hetaj wajnie wydawalisia-by nieznačnymi».

BERN. Pawodłuh anhlicka-francuskaj uhody, zroblena na doŭhi termin umowa, što ŭ Kale sadowaja ŭłaść pierachodzić u ruki anhličan.

WIENA. (Corr. B.). Portugalski wajenny minister apawieščaje, što 4 portugalskije bryhady, paniosšyje strašennyje straty ŭ apošnich bitwach, uziaty s frontu dziela reorhanizacii ich.

LONDON (W.T.B.). Lord Inškep zajawiŭ na adnym bankieci: „My ŭžo 4 hady lili swaju kroŭ dziela ahulnych spraŭ. Kali budzie patreba, dyk my budziem jaje lić 14 i nawat 40 hadoŭ. Nielha žyć na świeci pad niamieckim panawańniem. Kali nawat anhličanie buduć wykinuty s Francii, dyk i tady baraćba budzie trywać da zniščeńnia sił Niamieččyny“.

BERN (W.T.B). Pry adkryćci italjanskaha parlamentu minister-prezydent Orlando zajawiŭ ab pasyłcy italjanskich wojsk na sachodni front. Jon skazaŭ:

„U Pikardzii i Flandryi našy znamiony buduć razwiewacca pobač s francuskimi, anhlickimi, amerykanskimi, belhijskimi i portuhalskrmi“.

„Italjanski karol pajedzie na zachodni front, jak zakončycca pierawozka tudy italjanskich wojsk.

BERN. Kab ašukać worahaŭ, niamieckije latuny praletajuć ciapier nad frontam, zatrymliwajučy mašynu. Tolki pralacieŭšy niekalki kilometraŭ za front mašyny pačynajuć iznoŭ pracawać.

BERLIN. 18.I '. Uradowa. U načy s 17 na 18 krasawika Ostende abstrelano z mora. Wajennych škod nima.

BERLIN. Uradowa. U pojasie błokady ŭ Siarodziemnym mory našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 6 parachodaŭ i 5 parušnikaŭ jomkaściu razam 26.000 tonn.

BERLIN. Uradowa. Ranicaj 31 marca adna z našych padwodnych łodak zatapiła wializarny anhlicki parachod prynamsi 18.000 ton jomkaści.

BERLIN (W.T.B.). Da 1 marca 1918 h. čysło ŭziatych centralnymi dzieržawami pałonnych dachodziło 3.450.000 duš.

BERLIN. *Uradowa*. Našy padwodnyje łodki ŭ pojasie błokady nawakoł Anhlii zatapili 43,000 ton.

ŽENIEWA. Socyalist Košen na stranicach «Hutmanitè» trebuje, kab Klemanso addali pad sud za toje, što jon byŭ proci sprob zawiazać mirnyje pierehawory.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.